

Ed. Schumann: Bankutskottets betänkande är så tillvida märkligt att där, jag tror för första gången i liknande fall, utövas en om och varsam kritik av bankförvaltningen och dess åtgöranden. Den närmaste anledningen synes hava varit vad man korteligen kan kalla fallet Städernas Hypotekskassa. Bankutskottet har emellertid förfarit så varsamt, att det intryck läsaren får av detta falls behandling kanske icke ändå blir det riktiga. Då man hör vad herrar Hästbacka och Anderson, medlemmar av bankutskottet, hava att berättat både om sakens förhistoria och om bankförvaltningens förhållande till bankutskottet nu, så kan man verkligen icke beteckna bankförvaltningens förhållande till riksdagen annorlunda än som ett trohetsbrott mot principalen, riksdagen. Det är numera uppenbart att Finlands Banks direktion, och kanske också bankfullmäktige, hava varit fullt medvetna om att det avtal, som av direktionen för Finlands Bank ingicks med Suomi och Kansallis-Osake-Pankki, var just sådant, som riksdagens bankutskott och riksdagen icke önskade att det skulle bliva. Där var en begränsning för den risk, som Kansallis-pankki och Suomi iklädde sig, risken delades således icke på halvpårt mellan dessa penninginstitut och Finlands Bank, såsom bankutskottet tänkt sig saken från början och såsom riksdagen slutligen beslöt att skulle ske.

Jag skall emellertid icke uppehålla mig vid själva denna sak, endast göra några anmärkningar som höra hit. Då frågan om Hypotekskassans understödande för framtiden definitivt behandlades här i riksdagen den 24 januari detta år, vände jag mig dagen därförinnan i syfte att erhålla upplysningar i saken till en av Finlands Banks direktionens ledamöter, som tillika var ordförande i Städernas i Finlands Hypotekskassas direktion, och då jag anade oråd, så anhöll jag om att få se det avtal, som vi nu först i dag genom bankutskottets betänkande hava blivit delaktiga av. Detta vägrades mig, och då jag ju endast var en vanlig riksdagsman, måste jag finna mig däri. Men tydligt är, att om det varit all right med avtalet, skulle jag fått se det. I detta fall var förhållandet ett annat.

En annan omständighet skall jag också be att få framhålla. Det är ju ganska besynnerligt att detta avtal med Kansallis-Osake-Pankki och Suomi undertecknats på Suomis vägnar av Finlands Banks fullmäktiges ordförande Lavonius. Bankutskottets ordförande vid samma tid var åter bankdirektör Arajärvi, ledamot icke blott i Kansallispankkis direktion, utan även i Suomis. Bägge dessa herrar, Lavonius och Arajärvi, jävade sig naturligtvis, den ena i bankfullmäktige och den andra i bankutskottet, men Arajärvi underlät icke att flere gånger vid sakens behandling i plenum taga till ordet och måla på väggen det svarta spöket av Hypotekskassans konkurs, ty det var med det man försökte och lyckades tvinga riksdagen på knä.

Efter allt som här nu har framkommit, anser jag, att riksdagen icke kan låta det sig öfverstyra bankutskottets fullmäktige i denna sak. Men jag tillåter mig föreslå, att riksdagen ville uppdraga åt bankutskottet att taga i öfvervägande vilka åtgärder påkallas av det i utskottsbetänkandet pag. 3, andra spalten, andra stycket uppifrån, konstaterade sakförhållandet.

Detta om fallet Hypotekskassan. Jag skall ännu be att få beröra en annan del av bankfullmäktiges berättelse. I denna berättelse talas bl. a. om de åtgärder beträffande valutan, som från bankledningens sida vidtagits. Redogörelsen är mycket ofullständig, men dock tillräcklig för att visa, att åtgärderna genomgående varit förfelade. Bankutskottet framhåller, att det skandinaviska valutalånet visat sig vara det dyraste lån Finska staten upptagit, och när jag läser detta omdöme, måste jag säga, att jag för min personliga del känner mig glad över att jag icke röstade för detta lån, och att jag kunnat motstå de påtryckningar för vilka t. o. m., jag i sista minuten blev utsatt. Om det var från bankförvaltningens sida eller direkt från den, som förmedlade lånet och gjort sig en nått provision därpå, vet jag icke, men jag tror nästan det var bankledningen, vilken hade erfarit att jag i stora utskottet talat emot lånet —, som kort före plenum sände på mig låneförmedlaren för att beveka mig att icke tala emot detta lån. Detta nu såsom en personlig anmärkning.

Bankutskottet uppehåller sig icke vid den valutalagstiftningspolitik, som samtidigt bedrevs. Man kan ju visserligen säga, att denna politik formellt bedrevs av regering och riksdag, men det var dock ingen hemlighet att bakom dem stod främst ordföranden i Finlands Banks direktion, „den starka viljan med den egensinniga själv tillräckligheten”, såsom bankfullmäktigen Ramsay här i riksdagens plenum en gång karakteriserade honom. På hans, ordförandens i Finlands Banks direktion, och regeringens initiativ antog riksdagen den 24 mars 1921 en lag om bemyndigande för regeringen att utfärda bestämmelser om försäljning av utländska valutor, och i stöd av denna lag hade till en början utom Finlands Bank också privatbankerna rätt att idka handel med utländsk valuta, men senare, ännu under samma år på hösten, gjordes denna privatbankernas rätt, såsom även framhålls i bankfullmäktiges berättelse, beroende av finansministeriet, på samma sätt som tidigare hade varit fallet med bankirfirmor och vanliga handelsfirmor. Detta beslut av statsrådet trädde i kraft den 1 oktober 1921, och i stöd därav berövades bl. a. en bank och en större bankirfirma rätt att idka valutahandel. Det var uppenbart att Finlands Bank och dess chef med denna lagstiftningsåtgärd avsåg att göra ett slut på den fördärliga valutaspekulationen och därigenom om möjligt kraftigt bidra till en stabilisering av finska markens värde. Men, såsom Finlands Banks chef uti ett manifest till Finlands folk den 2 augusti 1921 i huvudstadens tidningar framhåller, „reglementeringssystemet förutsätter tillräcklig auktoritet hos statsmakten och en god allmänanda inom nationen, och framför allt erfordras, att eliten bland alla folklager endrånligt giva statsmakten opinionens stöd”. För min del vill jag tillägga till detta: det fordras också att de som taga initiativ till dylika reglementeringsåtgärder och som hava att övervaka dem icke själva bryta mot dem. Liksom man måste anse det särskilt osympatiskt, om de, som ivra för upprätthållande av den närgångna lag, som kallas förbudslagen, icke själva följa den, så är det också motbjudande, om de, som ivra t. ex. för valutareglementering icke själva följa de grundsatser på vilka denna reglementering vilar. Att detta sistnämnda icke alltid varit fallet under den svåraste valutareglementeringstiden 1921, visar följande, som jag har mig bekant.

I slutet av oktober 1921 gav Finlands Bank eller ordföranden i Finlands Banks direktion order åt Emissionsaktiebolaget att göra en valutaoperation på 1,000,000 finska mark. Emissionsbolaget köpte den 26, 27 och 28 oktober inalles 2,000,000 finska mark i Stockholm att levereras i slutet av november. Såsom det uppgivits, kom genom ett förbiseende operationen, vilken i Emissionsbolaget gick genom herr Eric von Frenckells konto, att omfatta det dubbla beloppet, d. v. s. 2,000,000 mark i st. f. 1,000,000 mark. Finlands Bank stödde denna operation dels genom att göra vad den kunde för att hålla kursen på finska mark uppe, dels genom att sälja den för likviden behövliga kronvalutan åt firmor, i vilka direktör von Frenckell var intresserad, bland dem A. B. Ahjo Mekaniska Verkstad, i vars böcker inköpet icke blivit antecknat, och Elektriska Aktiebolaget A. E. G. Ingeniörbyrå i Helsingfors, vilken på grund av anmälan om sitt upphörande från år 1921 års början den 24 maj samma år strukits ur handelsregistret och vars firma tidigare tecknats ensamt av herr von Frenckell. Den inledda operationen gav en icke oansenlig vinst, närmare 20 % av det engagerade kapitalet. Denna vinst har, enligt vad en undersökning givit vid handen, kommit vissa destinatörer till handa. Vilka dessa „destinatörer” äro, förblir för utomstående en hemlighet. Har affären från början haft till ändamål att tjäna ett allmänt gillat och erkänt ideellt syfte, så borde detta utan svårighet kunna meddelas. Men i varje fall kvarstår att under en tid, då valutahandeln var underkastad de strängaste restriktioner och flere bankirfirmor berövades sin rätt att idka valutahandel, Finlands Bank eller dess chef i rent spekulationssyfte gjorde en otillätlig valutaaffär. Och det egendomligaste är att vi nu i Finlands Banks direktion återfinna, och det såsom valutachef, den person, som ordföranden i Finlands Banks direktion haft förtroende för i en dylik affär och som själv icke funnit något inkorrekt i

ovananförda manipulationer. Är det på grund av dylika meriter, som ledamöterna i Finlands Banks direktion tillsätts?

Ja, denna sistnämnda fråga är en fråga, som tål diskussion. Nu vill jag endast säga, att det ser ut som om främst det olyckssaliga partiväsendet skulle göra sig gällande även i fråga om Finlands Banks styrelse. Genom att till ledamöter i direktionen utse herr von Frenckell, som är medlem av ett politiskt partis centralstyrelse, och juriskandidat af Heurlin, som står ett annat partis ledning mycket nära, har man försökt binda de politiska partier, från vilka man kunde befara en kritik. — Vad åter bankfullmäktige beträffar, så är deras tillsättande efter partiförhållandena lika olyckligt och också det ägnat att binda partierna. En sådan institution som Finlands Bank borde dock vara förskonad från de politiska partiernas spel om makten. Många medborgare längta efter en rensning av den osunda luften, och liksom talmannen plägar avbryta plenum för en välbehörlig ventilation, så önska säkert många medborgare att en dylik ventilation skall inträffa även i det offentliga livet och icke minst på det område som här berörs. Det finnes många flere än man tror, som icke önska se blott redskap i partipolitikens tjänst omkring sig, och för dem alla är den högsta önskan den, att duglighet, hederlighet och självständighet ställas högre än partifärg och partimeriter, smartness och kryperi eller flathet.

Todistus ylläksien
 Yleisjärjestö Edeus-
 kunnan Herran Silteherin
 muiselle, näytännin
 Kappalainen Kauppi

Helsinki 4/1 23

N. W. Paavola